

1.4 Københavns Befæstning

København som hovedstad: Byens omkransende fæstningsanlæg til forsvaret mod ydre fjender.

Beskrivelse af kulturmiljøet

Kulturmiljøet omfatter dele af Vestvolden beliggende inden for kommunegrænsen, oversvømmelsesområdet Utterslev Mose, Kastrup Fort samt søforterne Middelgrundsfortet og Flakfortet i Øresund.

Begrundelse

Københavns nyere befæstning er et stort, sammenhængende militært forsvarsanlæg, som også er bemærkelsesværdigt i en europæisk sammenhæng med sin udformning, der var en nyskabelse i perioden. Det samlede kulturmiljø rummer væsentlige kulturhistoriske, landskabelige, rekreative og arkitektoniske værdier.

Opførelse af befæstningen

Befæstningen er opført i perioderne 1858-1868, 1886-1894 og 1910-1918 og bestod oprindeligt af Vestvolden samt seks landforter, ni landbatterier, tre oversvømmelsesområder, fire kystforter og seks søforter. Det samlede forsvarsanlæg er i dag placeret på tværs af kommuneskel. Opførelsen af befæstningen skete som reaktion på Danmarks nederlag til tyskerne i 1864 og var på sin tid et kontroversielt projekt. Konflikten omkring finansieringen af landbefæstningen førte i 1885 til opløsningen af Rigsdagen og begyndelsen på provisorietiden.

Betydning i eftertiden

Det samlede anlæg var i kraft af sin størrelse og Vestvoldens særlige savtakkede udformning et nybrud, men mistede hurtigt sin militære betydning i takt med udviklingen af ny artilleriteknologi, og landbefæstningen blev derfor nedlagt allerede i 1922.

Anlægget fik betydning for hovedstadens udvikling og forstædernes udbredelse både inden for og uden for befæstningen og står tilbage som en markant, aflæselig, grøn struktur i byens landskab. Søforterne har fået nye, rekreative anvendelser og fungerer i dag som udflugtsmål i Øresund.

Bærende bevaringsværdier

- Vestvolden som tidligere militært forsvarsanlæg med tydelige landskabstræk fra fæstningen, herunder voldalléen, samt tilhørende bebyggelse i form af skytsrum, magasiner og opholdsrum.
- Oversvømmelsesområdet Utterslev Mose og Kagsmose.
- Middelgrundsfortet, Flakfortet og Kastrup Fort med voldterræner, grave og bebyggelse relateret til fæstningerne.

Sårbarhed

Det samlede anlæg er sårbart over for indgreb, der ødelægger synligheden og oplevelsen af dets historiske funktion. Befæstningens voldanlæg er sårbare overfor bevoksning på skrån timer samt i søer og grave, der slører oplevelsen af voldterrænet som tidligere militært anlæg. For Vestvolden gælder det, at nye indgreb som følge af f.eks. nye infrastrukturanlæg kan hindre oplevelsen af volden som sammenhængende anlæg, og de skal derfor udføres med størst mulig hensyntagen overfor de kulturhistoriske værdier.

Nuværende sikring

- Vestvolden og forterne er beskyttede fortidsminder.
- Vestvolden, Utterslev Mose (dele af oversvømmelsesområdet), Kastrup Fort, Flakfortet og Middelgrundsfortet er ligeledes fredede efter naturbeskyttelsesloven.

Udviklingsmuligheder

Kulturmiljøet skal som helhed opretholdes som rekreativt, grønt område, og udvikling i de enkelte delområder kan ske i overensstemmelse med de pågældende fredninger. Der er et stort potentiale i udvikling af områdets kulturhistoriske fortællerværdi og rekreative muligheder, f.eks. ved etablering af sammenhængende stier og støttepunkter i tilknytning til anlægget, samt evt. genbrug af bygninger.

